

provincians fins a la *molla* dels ossos» llegim en un article de G. R. V. en «Acció Valenciana» (20-III-1931). No és que *molles de pa* tingui res d'insòlit en cap lloc del Princ., però en el P. Val. és l'expressió quasi única (Renat, «El Camí», 14-IV-1934): en cat. central diríem forçosament *engrunes*, sobretot si són menudes i seques, *mòlas* les més grosses i de poca o molta polpa. Però la preferència valenciana és comuna amb manta comarca del Nord: car també en el Pallars està molt generalitzat *lex mòles* (Cardós i V. Ferrera, 1932-34). Quant a la *molla del pa*, en singular, en tant que oposat a la crosta, això és igualment de pertot, amb la diferència que es diu *mòla* amb oberta en el cat. central com a la major part del domini (*Lleures*C, 191, n. 25), però *mòla* en el Pallars i Ribagorça; la *mòla del pa* en el P. Val. com pertot.²

D'altra banda ampliant i elevat el sentit més cap al figurat, això sobretot en cat. occid. i valencià, s'aplica a moltes coses substancials —com quan diem que una cosa té molta polpa, o molta substància, la *substantifique moelle* de Rabelais—, per exemple la part mengívola de qualsevol fruit o bestioleta, com la d'un mollusc: «la clòtxina és una que trauc poca *mòla*, però la *còrfa* va caminant pel fons ---», Palmar de l'Albufera (1962); 'bon terreny agrícola': de certa mena de pollancre, els *klòps*, deien a la Vall de Cardós, se poden traure bons rulls «si tenen *mòla*» (Estaon, 1934); i fins ho podran dir d'una quantitat substancial de qualsevol cosa, com ara d'un líquid: per a tal o tal mena de pesca «cal que hi haja una *mòla* d'áyya ---» (bon gruix, bon tou), Palmar (1962). Per a *molla de muja*, que deu ser 'polpa' en JRoig, veg. *muja/muig* (MODE).

La reducció del hiatus *éó > ó* no es generalitzà sense deixar rastre, almenys en parlars de l'extrem Oest: Benasc *miolles* 'engrunes' («replegia les *miolles* ta els polls» 'per als pollets', Ferraz, 78), arag. *miolla*, en part canviat en *mioja* (Ayerbe), ajudant-hi la contaminació de *mi(g)aja* (Buesa, *ArchFilArag.* x, 39); o en llengua d'oc, on d'una banda hi ha aranès *móra* 'polpa de la fruita de pela prima (poma, pera)', 'fibra de carn', 'la molla del pa', però en el Roergue, amb significats semblants tenim *meoúlo* o *mieuúlo* (al costat de *mesoúlo*) (Vayssier).

Altrament en lloc de *molla* tenim *molleda* en el NE., diòcesis de Girona i Elna: la 'molla del pa' a Girona (1916 ---), la molla o la polpa d'això mateix o la d'una fruita etc. a l'Alt Empordà (Biure, 1935) i en molts altres punts d'aqueixes comarques i del Rosselló, on això ja es documenta des d'antic: «si'l pan no era cuyt, que'l deu hom assaçar ab un fil de camge passat per mig lo pan, e si's ten la *moleda* del pan al fil, que's jutge per cruu ---», 1284 (Alart, *RLR* XI, 177). És un mot curiós, que presenta un problema no gens clar, car fóra fàcil pensar que hi ha hagut una extraordinària metàtesi de la -d- (*medúlla* < *nulléda?) Qüestió majorment important vist que aquesta forma es prolonga vastament cap al Nord-Nordest i el Nordest: Erau *mouledo* f. «mie de pain» (Mâzuc, *Patois de Pezenàs*), llgd. or. *mouledó* (= *mulédo*), Sauvages; s'estén a Lo-

deva, Montpeller, Nimes, Cevennes, rodanès i provençal mediterrani (en alguns punts amb ulterior metàtesi *moudelo*), que ens detalla Ronjat (*Gramm. Ist. Prov. Mod.* II, 397-8), tot assajant-ne una explicació molt discutible, si bé interessant i no sense valor.

Fonèticament, però, és un problema espinós, perquè la -d- intervocàlica es torna sempre -z- en occità (fora d'algun cas de caiguda), en tot cas no resta mai (fora d'alguna zona gascona) com a -d-; i també en català la -d- ha de caure del tot, i mai no es pot conservar, en mots del fons popular; altrament darreré l'accent la -d- es torna -z- també en català, de manera que d'una base *MULLÉDA és quasi inconcebible d'esperar altre resultat que *-eza* tant en occità com en el nostre domini; o, com a molt, *-ea*, però mai *-eda*. Per això m'inclino a creure que aquí no hi ha hagut metàtesi sinó un derivat de significat bàsicament col·lectiu *MEDULLĒTUM, *-LLĒTA*, pròpiament 'conjunt de molles', d'on 'massa de la molla'.

N'és una bona prova el fet que el derivat col·lectiu *molledo* ha existit realment en castellà, i allà amb un matís un poc diferent, que comprova aquell primitiu valor col·lectiu: el *DAut.* el defineix «parte carnosa de un piembro»: recordem el sentit de 'polpa' que hem constatat en *MEDULLA* més amunt; això no és tediós, perquè amb aquest valor el trobo usat en autèntics representants del llenguatge «campero» i gauxesc de l'Argentina (el saborós Fausto Burgos, conte en *La Prensa de Bs. As.*, 13-VII-1941), Krüger n'aporta més testimonis castellans (*Hochpyr.* A, II, 307, cf. també *DECH* IV, 181a44ss.), i aquí en tenim en un clàssic: «el toro no la tuvo en entralle y, levantando el brazo derecho —que, con el lienzo de Daraja, traía por el *molledo* atado— con graciosa destreza y galán aire, le atravesó, por medio del gatillo, todo el cuerpo» (Malemán, *Guzmán de Alfarache*, *CiCast.* I, 210.4). Recordem encara els NLL port. *Moledo*, cat. *Mollet* etc.

Amb la base fonètica indicada no hi ha dificultat semàntica, ni formativa, ni cap dificultat fonètica seriosa: *meolleda > molleda*. I si algun occitanista n'hi trobés pel fet que -d- dona -z- normalment en occità (d'on esperaria *mezouleda*?) cal advertir-li que davant l'accent aquesta -z- no és general (hi ha *raütz* quasi tant com la variant *razitz* i ja hem vist *mótx* i *móra* en aranès, *meoúlo* o *mieuúlo* en el Roergue i hi ha *mouroun*, *-roc*, a tot l'Orient de les Landes, Millardet, *Atlas*, n.º 304), i que en aquest cas, tal com en *raütz*, la dissimilació davant una altra dental, aquí la -d-, havia de prestar-hi una decisiva ajuda.

No nego que també fóra possible partir d'un *MOLLIS* (com voldria Ronjat) + *-ETUM*, *-ETA*, però ho trobo força menys convincent donada l'absoluta coincidència semàntica amb *MEDULLA* 'molla de pa'. En tot cas crec que hem de descartar per peremptòries raons fonètiques el supòsit d'una evolució de *MEDULLA* (per via de metàtesi).

Molla és un dels mots catalans gramaticalitzats, amb el paper d'intensiu de la negació, a la manera de *gens*, *pas*, *cap*, *gota*, fr. *mie*, gascó *bric*, cast. *nada*, angl. *a bit* etc. Això sona estrany en cat. central i a quasi tots